Noomerol sen 10 myngo.

Byxii oronuudai proletaarinar, negedegtii.

Buriaad-Mongol YNEN

BK(b)P-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei oorgan.

№ 9 (2647)
1939 onoi
JANVAARЬ
11
SEREDAA

15-daxi zilee garna
ULAAN-YDE goorod
BMASSR

Mynөөderei noomerto:

Xynzonoi Byxesojuuzna bişelgenei urdatee.

SSR Sojuuzai Aradai Komissaarnarai (bolьşeviigyydei) Paartiiin Centraalьna Komiteed ba Profissionaalьna Sojuuzuudai Byxesojuuzna Centraalьna Soveedei tailbari.

Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) Paartiiin istoori.

Erxim hain ba bata bexi urgasiin tylөө

XYNZONOI BYXESOJUUZNA BIŞELGENEI URDATEE

Janvaarь 17-do, xynzonoi bişelgenei xyndete xeregei naigdahan, toologşodoi xaxadmillioonno aarmi xada gernyyd, obşçeziiti sanatoorinuud, amaraltiin gernyyd, bolьniica—edenerei xaanaş baigaa haanь, byxii naselioonno pyynktnyyd ba gazarnuudaar,—stocohoo oin zaxa xyrter jabaxa exilxe. Ene yder xynzonoi byxesojuuzna bişelge exilxe, nenь gooroduudaar janvaariin 23 boltor, xydөө niutaguudaar—janvaariin 26 xyrter bolxo baihanь medeeze.

Bişelgenei liistnyydei graanuud bolbol nahan, nacionalьnosti, tyrelxi xelen, erdem, SSSR-ei byxii olomilliioono huurin zon tuxai medee şexe baina. Bişelgenei liistiin 16 asuudalnuud bolbol bişelgenei dyn gargahanai hyyler, hyylei zilnyydte manai ene oronoi jamaraar xubilhanь. Soveed Sojuuz dotor huurin zonoi jamar tyrgenөөr urgaza baihaniiji, tende azahuuza byxii araduudai kylьtyyrnь jamaraar yrgegdөөb, gooroodtoş ba kolxoozno dereevniiş xedii şine profeessiitu—halbaran sesegleze baigaa socialiis azaxiin tyryylheniiji xii miirte xaruulxa baina.

Bişelgen—exin şatiin şula xereg myn. Ene xadaa soveed gyreniiji, huurin zonoi ba sostaav tuxai medeeer zebseglexe. huurin zonoi gehenei xubilalta g.m. xaulxa baina. Ede byxii meen xadaa azaxiin socialiis niirovanida, oronoi xysedaliiji saaşadaa bexizyylelde, azalşadai erilte ba xeregiiji hainaar ba egeel xysed ngalgada xeregtei baina. el xadanь Soveed Sojuuzai zdaniiin byxen xadaa bişelnei amzaltatai yngergelgede intersoovanno bainad. Bişeln xadaa aradbygediin udxanartai.

SSR-ei byxii zaxa xizaara orohon medeeselnyyd bolbişelgede huurin zonoi aguu e interees tuxai gerşelne. n eneen tuxai, zarim negen egdexenь berxetei raioudaar yngergegdehen xynnoi bişelgiin praaktikaş xaa xelene.

Massova-oilguulaltiin xymeri bolbol huurin zonoi da yşөө xeregtei dalaisaa agyi geze xamagai tyryyn deglexe xeregtei.

Samarkaandske ooblastiiin raa-Darьiinske raioondo araazaxiin yçөөdei өөhediinь delmerilegşedei mederhenei oor, ende maassova xydelri tahaldahan baina. BSSR-ei leesske ooblastiiin xede xen raioonuudta—Vassilevii-o, Komaarinsko, Tyyrov—ende xadaa huurin zonoi l zarim xubiin dunda yngegdeze baina. Riazaanska lustiiin, Proonske raioondo elgiin talaar suglaanuud daa zybxen le kolxoozuudai xaxadta yngergegdehen na. Ene metiin zişeenyydiiji e ton oloniiji xaruulza bol Xede xeden xizaarnuud, lastinuudaar xeblel bolbol elgede beledxeliiji xysed naar tolilolgodo orolsoogyi haniiji temdeglexe xeregtei.

Mynөө xyrter nelieed olon rtiiina organizaacanuud xaa bişelgeniiji gansaxan arai azaxiin yçөөdei oorgaudta xabaadadag xereg getoolonod,edener xadaa hain uşarta formaalьna tuhalam ar xizaarladag baina. Paarn Krasnodaarska xizaarai miteed xadaa, ziseenь, raioo organizaacanuudta tuhanza olgodogşxihaa, eneeniiji rgen jaaralaar, uxaa bodoligөөr xene. Xizaarai komiteed lbol raioonuudai partiiina an izaacanuudta tuhalxiin tula 50 etigemzetediiji elьgee. Gebeş, edeneinь miil 15 nь bişelge yngergexe zuramtai johoşolon tanilsahan baina. Bişedenь, өөhedөө muugaar instryktiirovanno baihanhaa, tuhalhanda oroxodoo, xarin zarimdaa jixeerş xudxahan baina.

Bişelgede beledxelgede serьjoozno alduu xehen jabadal myn Beloryyssideş bii. Xeden olon raioonuudaar toologşod ba instryyktor-kontrolioornuudta xydөөgei byxii bagşanariiji batalhan baina. Ene xadaa hurguulinuudai zaniaatiiin tahaldalgaar hyyrdyylhen baina. Zarim bagşanariiji syløølxe uşartai bolhon, gebeş tedeneriiji xeneerş helgeegyi. Organizacioonno ton jixe dutuu zyil—bişelgenei xydelmerilegşedei tekyyşçestь yrgelzelze baihan jabadal bolno. Krasnodaarsko xizaarai Tyylьske raigyisedkoom bolbol ton hajiin ydernyydte, janvaariiin 2-oi yder 32 toologşodiiji gargahan aad, xarin şiniiji oloogyi baina. Şteingaartske raigyisedkoom 30 xyniiji, tedeniiji xeneerşji helgengyi zailuulhan baina. Xeden olon gazarnuudaar ger bairiin ezedei spiisogei şalgalta mynөө boltor dyyrgegdeegyi. Bişelgenei raioonuudai xilenyyd g.m. yşөө xaa xaanagyi todorxoilogdoogyi.

Partiiina ba soveed organizaacanuudai xysel zorilgoor ba egse erideer yldehen bogoni bolzor soo yşөө jixe jyyme xeze bolxo baina.

Beledxelei xydelmeriiin ene şuxaliin şuxala etaapta iime xaişa xeregeer xandalga bolbol xeregte jamar ugaa jixe garza gai yzyylze bolxo baihaniiji bişe bişe ooblastinuudai praaktika xaruulna. Tyylьske ooblastida seloonuudtaa 11894 xynzontoi 50 nasilioonno gazarnuud ba gooroduudta 4268 xyn zontoi 360 gerei ezed şalgaltaar oldohon baina. Tataarska ASSR-te 11 miangan xyn zontoi 868 gerei şine ezed oldoo.

Xeden olon gooroduud ba seloonuudaar instryyktorska uçaastoguudta mynөөş xyrter baira olgogdoogyi. Kiijevska ooblastida 130 uçaastoguud, Kaamenec-Podoolьskodo — 87 g.m. bairagyi baina.

Oiriin ydernyydte toologşod bolbol bolxoo baigaa bişelge tuxai zondo oilguulan duradxaxiin tula, өөhediingөө uçaastoguudai bairanuudaar uridşaluulhan jabalga xeze exilxenь. Uridşaluulhan jabalga xadaa janvaariiin 12-hoo 16 xyrter bolxo baina. Ene jabalgiin yjede bişelgenei blaanknuud bişegdexegyi. Gebeş, ene jabalga bolbol bişelgiiji yngergexe jabadalda jixexen udxaşanartai baixa baina. Toologşod xadaa bişelge yngergexe gernyydteigee hain tanilsaxa baina. Ene bolbol tus kvartiira gy, ali obşçeziitide xezee jirexede zoxistoib geze medexe. bişelgenei zuram ba bişelgenei liistiin bişelgiiji tailbarilza ygexe baina. Uridşalalgiin jabalga bolbol ger byxenei xynzonoi, өөriingөө toologşodtoi ba toologşiiji xynzontoinь tanilsuulna. Toologşo bolbol eneeniiji ton organizoovannoor ba sçoodoi maksimaalьna tooçnostiiiji xangaxiin tula өөriingөө xydelmeriiin plaaniiji uridşalan zoxiooxo baina.

Bişelgenei exilxe xyrter jyhen yder ylee. Ene bolbol aradai azaxiin yçөөdei oorganuudai, partiiina, soveed, komsomoolьska ba profsojuuzna organizaacanuudai, bişelgenei byxii xydelmerilegşedei. tuhalxa komiissiin, agitaatornuudai, dokladçiguudai, beseedçigyydei deejatelьne, ysed şangaa xydelmeriiin ydernyyd bolxo johotoi.

(„Praavdiin“ tyryy bişeghee).

BYXII PARTIIINA BA SOVEED ORGANIZAACANUUDTA, PARTIIINA BA PARTIIINA BIŞE BYXII BOLЬŞEVIIGYYDTE, SSSR-ei BYXII GRAAZDANGUUDTA

XYNZONOI BYXESOJUUZNA BIŞELGE YNGERGE XE TUXAI

Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) Paartiiin Centraalьna Komiteed ba Soveed Socialiis Respyyblikenyydei Sojuuzai Aradai Komissaarnarai Soveed bolbol ene onoi janvaariin 17-hoo exilexe xynzonoi Byxesojuuzna bişelgiin tuilai jixe politiiçeske ba azaxiin udxaşanariiji temdeglene.

Xynzonoi Byxesojuuzna bişelgen bolbol emxiteigeer, negeş proopyskegyigeer, alduugyigeer yngergegdehen baixa johotoi; peerepisь xadaa SSSR-ei xynzonoi too ba sostaavai xysed ba todo kartiiniiji ygexe johotoi.

BK(b)Paartiin CK ba SSSR-ei SNK bolbol bişelgiin ziseete hainaar yngergegdexiin tulada, byxii şuxala xemzeenyydiiji abxiiji byxii partiiina ba soveed organizaacanuudiiji ujalgalana.

BK(b)P-iin CK ba SSSR-ei SNK bolbol xynzonoi bişelgiin xydelmerilegşedei ene byxearadai xeregiiji bejelyylxe jabadalda tuhalxiiji byxii partiiina ba partiiina bişe bolьşeviigyydiiji, SSSR-ei byxii graazdanguudiiji uriaalana.

BK(b)Paartiiin Centraalьna Komiteed,
SSSR-ei Aradai Komissaarnarai Soveed.

1939 onoi janvaariin 8.

Dekaabriiin 27-noi yder SSSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei tyryylegşe M. I. Kaliinin bolbol Xasaan nuurai raioondo baildaanda xabaadagşadta ba busadta SSR Sojuuzai oordenuudaar bariuulagdahan baina

ZURAG DEERE: Xasaan nuurai raioondo bojevoi gabijaa gargahanai tylөө medaalьnuudaar şagnagdahan R. V. Solioonova (Polkoovnigoi hamagan), (Zyyn gartecheeь) Je. F. Tiimçenko (vojeenno vraaçiin hamagan).

TASS-iin fotoxrooniko.

ULASXOORONDIIN BAIDAL

Çexoslovaacka-Veengerske konfliikt

Praaga, janvaariiin 7. Janvaariiin 5-nai hyni veengerske-çexoslovaaska xile deere „Siiç“ geze zebsegte faşiis otriaad ba veenger ke pograniiçna çaastinuudai xoorondo baildaan bolhon baina. „Siçeviigyyd“ bolbol veengerske territoorido nebteren orood, Mykaçeevo goorodiiji dobtoloxiin hedelgenyydiiji xehen baina. Baildaanai rezylьtaadta 12 xyn aluulhan ba olon xynyyd şarxatahan baigaa. (TASS).

* *
*

Beerlin, janvaariiin 7. Germaanska gazeedyydei medeesehenei johoor, ene baildaanda çexoslovaacka talahaa gurban bronemaşiinanuud xabaadalsahan baina. Çexoslovaacka batarei bolbol Mykaçeevo goorodiiji ba tereende oiroxon baigaa ynderdxiiji buudaa. Granaaduud xadaa gostiinice, gorodskoi teaatr ba xeden gernyydiiji tudaa. (TASS).

* *
*

Praaga, janvaariiin 7. Ysegelder, Praagadaxi Veengriiin xeregyydte etigelte bolbol janvaariin 5-nai hyni Mykaçeevo goorod şadar bolhon zebsegte baildaan tuşaa Çexoslovaakiiin gadaada xeregyydei miniistrte proteestiin nooto bariuulba. Nooto bolbol tere bolhon uşarta çexoslovaacka pograniiçna seregyyd gemteegene. Veengerske-çexoslovaakcka xolimol komiissa baiguuladaza, Mykaçeevo goorod mordoo. Zakarpaatska Ukraiinada baigaa çexoslovaacka aarmiiin xytelberilegşe bolbol ene incideent xadaa veengerske pograniiçna oxraaniin gemeer boloo geze xeblelei tylөөlegşedte medyylhen baina. (TASS).

Poolьsko-Germaanska xelseenyyd

Pariiz, janvaariiin 7. Francuuzska xeblel bolbol Poolьşiin gadaada xeregyydei miniistr Beek ba faşiis Germaaniin xytelberilegşedei xoorondo Berxtesgaaden deere xegdeze baigaa xelseende jixe anxaralaa tabina. Xelseenei udxa tuxai todorxoi medeesel ygei. Zarim gazeedyyd bolbol poolьsko tala xadaa xeden şuxala asuudalnuudaar Germaaniiin urda kapityliirovalaa geze zaana. Gexdin xamta, poolьsko-germaanska xelseenyydei rezylьtaadta reaalьna zybşөөrel tuilagdaagyi geze zaanad. Beek bolbol poolьsko praviitelьstvo xadaa „Lige naacahaa garxilji bodomzolonogyi“, „ideologiiçeske bloog“ geze nerlegdedegiiji esergyysen buruuşaana geze Gitler xelee gehen xeberteigeer „Entransizaan“ bişene. (TASS).

„Eepok“ bolbol medyylne: „Beek bolbol Poolьşodoxi nemeecke meenьşenstviin talaar germaanska taliiji xangahan naiduulga ygebe. Beek bolbol Meemelьde -өr ingөө olijaani iji şangaduulxa Gemaaniiin hanalda zybşөөrebe. Gebeş, Germaani, Poolьşo ba Liitve gurbanai xoorondo xelseen xegdengyigөөr Meemelьske ooblastido jamarş xubilalta bolxogyi baina. Poolьsko korridoor tuxai asuudalai talaar, Poolьşo bolbol Germaani ba Zyyn Pryyssi xojoroi xooronduur ondoo korridoor baiguulxa jabadaliiji principiaalьna arsaba“.

„Entransizaan“ bolbol zarim medeeselnyydhee medexed Poolьşo bolbol jamar negen territoriaalьna suxarilta gy, ali territoriaalьna andaldaa xexegyi baina geze Germaaniiin mederemzede medeesenen xebertei geze temdeglene.

„Paari syaar“ gazeedei xelehenei johoor, xelseenyyd bolbol „myn fraanko-italьjaanska konfliiktiiji dairahan“ xebertei baina.

Germaani bolbol Klaipediiji ezemdexee beledxeze baina

Loondon, janvaariiin 7. „Deili meilь“ gazeed bolbol, oiriin nedeeli soo Klaipedei (Meemeliiin) territoori xadaa faşiis Germaanida xysөөr negedxegdene geze medeesebe.

Ene litoovske territooriiiji negedxelgiiji iigeze xexe geze germaanska faşiistnuud bodomzolono: janvaariiin 12-to meemenьske seimikiin neelgen deere Klaipediiji Germaanida negedxexe asuudal tabigdaxa. Xerbee litoovsko praviitelьstviin esergyysee haanь, Germaani xadaa seregei jabuulgada darii oroxo baina. Ene zorilgөөr litoovsko xile deere germaanske seregyyd asaragdanxai.

SSR Sojuuzai „otvaagiin tylөө“ ba „bojevoi gabijaagai tylөө“ medaalьnuudiiji bariuulga

SSSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei tyryylegşe M. I. Kaliinin bolbol preziidiymei xeden çleengyydei xabaadalgataigaar, janvaariiin 7-do, Ulaan-Aarmiiin bojeccyyd, komandiirnuud ba poliit-xydelmerilegşedte oordenuudiiji ba medaalьnuudiiji bariuulba. Xasaan nuurai raiooniiji oboroniaalxadaa geroistvo xaruulhan ba bojevoi daalgabariiiji zişe teer dyyrgehenei tylөө şagnagdahan leitenaant Tereeşkin Leeninei oorden ba Soveed Sojuuzai geroin nege zergiiji olgohon graamotiiji abba.

Xasaanai geroinuud—mlaadşa komandiir Medveedev, staarşa leitenaant Aboliixin, vojenvraaç Alekseejevski, Gyyrьjev ba bişed Leeninei, Ulaan Tugai, Ulaan Odonoi oordenuudiiji, „otvaagiin tylөө“ ba „Bojevoi gabijaagai tylөө“ medaalьnuudiiji abbad.

Xasaan nuurai raioonoi tulaldaanda xabaadagşad komandiirnuudai bojevoi xanimyxed, xatuu zorigtoigoor şarxatagşadta oroldogşod—leitenaant Tereeşkinei hamagan ba kapitaan Leşeenkiin hamagan şagnagdagşadai dunda bii.

Mynөө Soveed Sojuuzai oboroonno xysiiji bexizyylxe praviitelьstviin speciaalьna daalgabariiji zişeete hainaar dyyrgehenei ba Xydelmerişin-Tariaaşanai Ulaan Aarmiiin podrazdeleenicnyyd ba çaastinuudai bojevoi, texniiçeske ba politiiçeske beledxelde amzaltanuudiiji tuilahanai tylөө şagnagdagşa nyxed oordenuudiiji abba. Tedenei dunda polkoovnig Osipeenko, xojordoxi raangiin vojenteexnig Aliimov ba busad bii.

M. I. Kaliinin bolbol Xydelmerişen Tariaaşanai Ulaan-Aarmiiin ba Uhan-Seregei Floodoi 20 zileer daşaramduulan şagnagdahan xeden nyxedte oordenuudiiji bariuulba.

Xoito dalainuudta zorimgoi ba xyndete daalgabarinuudiiji dyyrgehenei tylөө Voiinov, Gavriilov ba Koliaaskin gegşed nagraaduudiiji abhan baina.

M. I. Kaliinin bolbol şagnagdagşadiiji xaluunaar amarşalba.

(TASS).

SSR Sojuuzai Aradai Komissaarnarai Soveed, Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) Paartiiin Centraalьna Komiteed ba Professionaalьna Sojuuzuudai Byxesojuuzna Centraalьna Soveedei tailbari

Xydelmeride geegdehenei tylөө xemzee tuxai

„Azalai disciplinniiji gurimşuulxa, gyrenei socialьna straxovaaniiin praaktik iji haizaruulxa ba ene xeregte mexe goxo xelgetei temesexe xemze jabuulganuud tuxai“ togtooliiji 1938 onoi dekaabriin 28-da gargaxadaa, SSSR-ei SNK, BK (b) P-iin CK ba PSBCS xadaa xydelmeride geegdehenei tuxai asuudalda, mynөө baigaa praaktikanuudnaa predprijaatinuud ba yçrezdeeninyyddexi azalai zuramai dotoodiin praavilnuudhaa yndehelhen baina Terenei johoor xadaa xydelmeriiin exilhenhee xoişo 10-15 minuutahaa xozom bişede xydelmeridөө jirelge bolbol geegdehen geze toologdoxo baina. Zygөөr, eneenhee xozomdozo azaldaa jiree haa, proguul geze toologdoxo baina.

Orozo baigaa asuudalnuudtal daşaramduulan SSR Sojuuzai Aradai Kommissaarnarai Soveed, Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) Paartiiin Centraalьna Komiteed ba Professionaalьna Sojuuzuudai Byxesojuuzna Centraalьna Soveedei tailbarilxanь xadaa:

1. SSSR-ei SNK, BK (b) P-iin CK ba PSBCS-ei 1938 onoi dekaabriin 28-nai yderei togtooloi negedygөөr statьjaa soo xelegdehen, xydelmeride geegdehenei tylөө xemzeenyydei johoor, predprijaati ba yçrezdeenide xydelmeriiin exilhenhee xoişo 20 minuuta xyrter xozomdoo haa azalhaa geegdehende toologdoxo baina.

2 Xyndete bişe şaltagaantaigaar 20 minuutahaa deeşe xozomdohon xydelmerişen ba albaxaagşadiiji xydelmeridenь tabixagyi ba tereeniiji progyylьşçig geze toolood, darii gargaxa baina.

Tusagaar xemzee abadaggyi ba azalai disciplinniiji ebdegşediiji xehengyi orxidog predprijaati, erezdeenei ceex ba otdeelny yç xytelberilegşediiiji sydeeydelariuusalgada sexe xabaadbnex tuxai zaabari SSR uulxa i Prokyroorto ygtebe Sojuuze (TASS)

Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) Paartiiin ISTOORI

XURIAANGII KYYRS

BK (b) P-iin CK-ei Komitssiin redaakca doro. BK(b)P-iin CK-eer haişaagdahan. 1938 on.

Saaşaa, xyn zonoi urgalga, zonoi tere ene zergiin ydxeer huuhan jabadal bolbol myn tereşelen „oobşçestviin materiaalьna azabaidalai ysloovinuudai" orodogonь xelseengyi, uşaranь xadaa xynyyd bolbol oobşçestviin materiaalьna azabaidalai ysloovinuudai ton xeregtei elemeentenь bolxo jym. Nege xedii medeeze minimym xynyydgyigeer oobşçestviin jamarş materiaalьna azabaidal baiza şadaxagyi. Xyn zonoi urgalga xadaa xynyydei obşçeestvenne stroin xaraakteriiji johotoi todorxoilxo glaavna xyseniinь bolno bişe gy?

Istoriiçeske materialiizm bolbol ene asuudalda myn le otricaatelьne xariuu ygedeg baina.

Zygtee, xyn zonoi urgalga bolbol oobşçestviin xygzeltede vlijaaldag, oobşçestviin xygzeltiiji xyngeldeg gy ali udaaruuldag baina. Gebeş ene xadaa oobşçestviin xygzeltede glaavna xyseniinь bolzo şadaxagyi, tereenei vlijaani bolbol oobşçestviin xygzeltede todorxoilogşo vlijaani bolzo şadaxagyi geeşe, jyyb gexede xyn zonoi urgalga ööröö gansaaraa jyynde tus obşçeestveenne stroi xadaa jamar-negen ondoo stroigoor bişe, xarin soxom iimel stroigoor helgegdexe bolnob, jyynde erte balar sagai obşçiinna stroi bolbol jamar-negen ondoo stroigoor bişe, soxom bogool ezelgiin stroigoor, bogool ezelgiin stroi—feodaalьnaar, feodaalьna stroi byrzyaaznaar helgegdexe bolnob gehen uşariiji tailbarilxa tailbariiji ygedeg ygei baina.

Xerbee arad zonoi urgalga xadaa obşçeestvenne xygzeltiin todorxoiloxo xyseniinь bolxo baigaa haa, zonoi ylemze jixe ydxen huulga bolbol erxe bişe tereentei obşçeestvenne stroin zoxilduulan byrin xygzehen tiipiiji azabaidalda bodxozo asaraxa johotoi baigaa. Ynendee xadaa, zygeer iime jyyme xaragdanagyi geeşe. Xitadta zonoinь ydxen Ameerikiin Xolbooto Ştaaduu daixihaa dyrbe daxin deeşee jym. Gebeş, AXŞ-uud boibol obşçeestvenne xygzeltiin talaar Xitadhaa deeşee baina. Uşaranь xadaa xitadta polyfeodaalьna stroi gospoodstvovalza baihaar baixadanь, AXŞ-uud bolbol kapitaliizmiin xygzeltiin deede staadiiji yni xyseze garhan baina. Beelьgede xadaa zonoinь ydxen huudalanь AXŞ-uudaixihaa 19 daxin deeşee, SSSR-hee 26 daxin deeşee. Gebeş, AXŞ uud bolbol obşçeestvenne xygzeltiin talaar Beelьgehee deeşee baina. Myn Beelьge xadaa SSSR-hee byxeli istoriiçeske epooxoor xozomdohon baina, uşaranь xadaa Beelьgede kapitaliis stroi gospoodstvovalza baixadanь, xarin SSSR bolbol kapitaliizmiiji yni ygei xeed socialiis stroiji baiguulaa.

Zygeer eneenhee arad zonoi urgalga xadaa obşçeestvenne stroin xaraakteriiji, oobşçestviinь dyre şaraiji todorxoilogşo, oobşçestviin xygzeltiin glaavna xyseniinь bolxogyi ba bolzoş şadaxagyi bana geze medexe xeregtei.

Tiime geeşegşe haanь, oobşçestviin dyre şaraiji, obşçeestvenne stroin xaraakteriiji, oobşçestviin nege stroihoo nygeedede oroxo xygzeltiiji todorxoiloxo, oobşçestviin materiaalьna azabaidalai ysloovinuudai sisteeme sooxi glaavna xysen jamar jyymende bainab?

Tiime xysen xadaa xynyydei azajabaxada xeregtei, *azabaidalda xeregtei xeregseliiji olxo arga,* oobşçestviin azahuuxa ba xygzeze şadaxiin tula xeregtei ediee xool, xubsahan, gutal ger baira, tylişe, yiledberiin zebsegyyd gexe metenyyd—*materiaalьna blaagonuudiiji yiledberilexe arga* myn baina geze istoriiçeske materialiizm toolono.

Aza amidaran baixiin tulada ediee xooltoi, gutal xubsahatai, ger bairatai, tylişe g. m. baixa xeregtei, ede materiaalьna blaagonuudtai baixiin tulada tedeeniiji yiledberilen gargaxa xeregtei bolno, teed tedeniiji yiledberilen gargaxiin tulada, ediee xool, gutal xubsaha, ger baira, tylişe g. m. tenyydee xynyydei yiledberilen gargaxada xereglegdexe yiledberiin zebsegtei baixa xeregtei, ede zebsegyydiiji yiledberilen bytееze şadaxa xeregtei, ede zebsegyydee aşaglan xereglеze şadaxa xeregtei.

Materiaalьna blaagonuudiiji yiledberilen gargaxa jabadalda xereglegdedeg, *yiledberiin zebsegyyd* bolbol, yiledberiin zebsegyydiiji xydelgen jabuuldag ba medeeze *yiledberiin oopodei* ba *azal xexe dyrşelnyydei* aşa tuhaar materiaalьna blaagonuudai yiledberiiji bejelyylдег *xynyyd* bolbol,—ede bygede elemeentnyyd xamtadaa oobşçestviin *yiledberilelgiin xysenyyd* bolon byridene.

Zygeer yiledberilelgiin xysenyyd bolbol yiledberiin zybxen nege talanь, materiaalьna blaagonuudiiji yiledberilen gargaxa jabadalda aşaglagdan xereglegdedeg priroodiin xysenyydte ba preдmeedyydte xynyydei xandasiiji medyylhen, yiledberiin arganuudai nege talanь bolon byridedeg baina. Tiin yiledberiin nygөө talanь, yiledberiin arg nuudai nygөө talanь xadaa yiledberiin proceess soo xynyydei beje bejedee xarilsalga, *xynyydei yiledberiin xarilsaanuud* bolon byridexe baina. Xynyyd bol oi beje bejehee izoliirovanno bişe, beje bejehee tasarahan gansa negenyyd bişeer, xarin xamtaaraa, gryyppe bolon, oobşçestvooroo priroodotoi temesel jabuuldag ba materiaalьna blaagonuudiiji yiledberilen gargaxa jabadada priroodiiji aşaglan xereglедeg baina. Iimehee yiledberi bolbol xododoo ba jamarş ysloovinuudta *oobşçeestvenne* yiledberi myn bolno. Materiaalьna blaagonuudiiji yiledberilen gargaxa jabadaliiji bejelyylxedee, xynyyd bolbol yiledberiin dotor өөhed xoorondoo ali-negen xarilsaanai xandalsalganuudiiji, ali-negen yiledberiin xarilsaanuudiiji togtoodog geeşe. Ede xarilsaanuud xadaa ekspluataacihaa syleө xynyydei xamta ebtei azalalgiin ba xarilsan tuhalalsalgiin xarilsaanuud baiza bolxo, ede xarilsaanuud xadaa gospoodstvolgiin ba medelee ygelgiin xarilsaanuud baiza bolxo, ede xarilsaanuud xadaa, esestee, yiledberiin xarilsaanuudai nege foormohoo nygөө foormodo şilzen orolgiin xarilsaanuud baiza bolxo. Zygeer yiledberiin xarilsaanuud bolbol jamarşiji xaraaktertai baigaa haa xamaagyi, tedener xadaa—xododoo ba jamarş stroinuudai baixada,—oobşçestviin yiledberilelgiin xysenyyd şingi yiledberiin şuxala elemeentenь bolon byridene.

„Yiledberide, geze Maarks xelene, xynyyd bolbol gansaxan priroododo bişe, xarin baha beje bejedee nyleөlen baidag. Tedener xadaa xamtaaraa azaljabuulxa ba өөr өөriingөө azaljabuulgaar xarilsan andaldaa xexe jabadalda medeeze johoor negedengyi yiledberileze şadaxagyi baina. Yiledberilexiin tulada, xynyyd bolbol todorxoi barisaanuud ba xarisaalnuudiiji xoorondoo baiguulna, tiigeed gansaxan le ede obşçeestvenne barisaanuud ba xarilsaanuudai xolboo damzan ba tedenerei priroododo xandaxa xarilsaan tugton baidaghaa yiledberi bii baidag baina" (*K. Maarks* ba *F. Eengelьs*, t. V, niuur 429).

Iime bolxolooroo, yiledberi ba yiledberiin arga bolbol oobşçestviin yiledberilelgiin xysenyydiiji, myn xynyydei yiledberiin xarilsaanuudiiji xabaaduulan abza, iimiin uşarha, materiaalьna blaagonuudiiji yiledberilen gargaxa proceess soo tedenei jedinstvooji bejelyylegşe myn bolno.

Yiledberiin *өөre uşarnuudai negeniinь* jyyb gexede, tere xadaa udaan yje soo nege toocka deeree şildan huuşood xeedeşji baidaggyi ba xododoo xubilaza ba xygzeze baihan baidalda baidag, tiixe zuuraa yiledberiin argada bolhon xubilaltanuud xadaa byxii obşçeestvenne stroin, obşçeestvenne ideinyydei politiiçeske yzelnyydei, politiiçeske yçreзdeeninyydei xubilalta gargadag,—byxii obşçeestvenne ba politiiçeske yklaadai şinedxen baiguulgiiji gargadag baina. Xygzeltiin ondo ondoo şatanuud deere xynyyd bolbol yiledberiin ondo ondoo arganuudiiji aşaglan xereglеdeg gy, ali yдyyneer xelexede,—azabaidalai ondoo ondoo oobraz tyxel erxilen jabadag geeşe. Erte urdiin balar obşçiinиn baixada yiledberiin nege arga baidag, raabstviin baixada, yiledberiin ondoo arga baidag, feodalizmiin baixada yiledberiin baha ondoo arga baidag g. m. Eneentei taaraldauulza myn xynyydei obşçeestvenne stroi, tedenerei dyxoovno azabaidal, tedenerei yzelnyyd, tedenerei politiiçeske yçreзdeeninyyd—ondoo ondoo baidag baina.

Oobşçestvodo yiledberiinь arga jamar bainab,—gol tyleb өөröө oobşçestvonь myn tiimel baidag, tereenei ide ba teoorinuudinь, politiiçeske yzelnyyd ba yçreзdeeninyydinь myn iimenyyd le baidag.

Ali, bydyyneer xelee haa: xynyydei azabaidalai oobraz tyxeliinь jamar be,—tedenei miislьnyydeinь oobraz tyxel myn tiimel baidag.

Ene xadaa, oobşçestviin xygzeltiin istoori bolbol, xamagai tyryyn, yiledberiin xygzeltiin istoori, veegyydei byxii yje soo beje bejee holiin xalaisadag, yiledberiin arganuudai istoori, yiledberilgiin xysenyydei ba xynyydei yiledberiin xarilsaanuudai xygzeltiin istoori geeşe gehen jabadal bolno.

Iime xadaa, obşçeestvenne xygzeltiin istoori bolbol tereentei xamta, materiaalьna blaagonuudiiji yiledberilen gargagşadai өөhediinь istoori, yiledberiin proceessei gol gol xysenyyd myn bolxo ba oobşçestviin togtoozo baixa jabadalda şuxala xeregtei materiaalьna blaagonuudiiji yiledberilen gargagşiiji bejelyylegşe azalşa maassanuudai istoori geeşe.

Iime xadaa, istoriiçeske nauuka bolbol xerbee tere ynexeөrөө nauuka baixiiji hanaa haa, obşçeestvenne xygzeltiin istooriiji koroolьnuud ba polkovoodcuudai jabuulganuudta, gyrenyyдiiji „dalan ab gşadai" ba „ezelen medeldee oruulagşadai" jabuulganuudta abaaşaza toolodog jabadalaa bolizo, xarin xamagai tyryyn, materiaalьna blaagonuudiiji yiledberilegşedei istooriiji, azalşa maassanuudai istooriiji, araduudai istooriiji şinzen yzexe johotoi.

Iime xadaa, oobşçestviin istooriin zakoonuudiiji yzexe tylxiyyriiji xynyydei tolgoinuud soo bişe, oobşçestviin yzelnyyd soo ba ideinyyd soo bişe, xarin myn baigaa istoriiçeske yje byxende oobşçestvooi praktikovaalagdadag, yiledberiin arga soo,—oobşçestviin ekonoomiko soo bederexe xeregtei.

Iime xadaa, istoriiçeske nauukiin ton tyryyşiin zorilgo bolbol yiledberiin zakoonuudiiji, yiledberilgiin xysenyydei ba yiledberiin xarilsaanuudai xygzeltiin zakoonuudiiji, oobşçestviin ekonomiiçeske xygzeltiin zakoonuudiiji yzexe ba neen uudalaxa jabadal myn bolno.

Iime xadaa, proletarlaadai paarti bolbol xerbee tere ynexeөrөө paarti baixiiji hanaa haa, xamagai tyryyn, yiledberiin xygzeltiin zakoonuudai znaaniiji, oobşçestviin ekonomiiçeske xygzeltiin zakoonuudai znaaniiji şudalaxa johotoi.

Iime xadaa, politiikada alduu xexegyin tulada, proletarlaadai paarti bolbol өөriingөө programma zoxioon baiguulalgiijş, myn өөriingөө praktiiçeske azal jabuulgiiş xadaa, xamagai tyryyn, yiledberiin xygzeltiin zakoonuudhaa oobşçestviin ekonomiiçeske xygzeltiin zakoonuudhaa baisaan exi abxa johotoi.

Yiledberiin *xojordoxi өөre uşaranь* jyyb gexede, tereenei xubilaltanuud ba xygzelte bolbol xododoo yiledberilelgiin xysenyydei xubilaltanuud ba xygzeltehөө, xamagai tyryyn—yiledberiin zebsegyydei xubilaltanuud ba xygzeltehөө exildeg baixa jym. Yiledberilelgiin xysenyyd bolbol, tiime xadaa, yiledberiin ylemze xydelestei ba revoliycioonno elemeentenь myn bolno. Exin tyryyn, oobşçestviin yiledberilelgiin xysenyyd xubiladag ba xygzedeg, tiigeed huyleer nь, ede xubilaltanuudta *duldıdagdaza* ba *edeentei zoxilduulagdaza*— ynyydei yiledberiin xarilsaanuud, xynyydei ekonomiiçeske xarilsaanuud xubiladag baina. Tiigeb şji, ene xadaa, yiledberiin xarilsaanuud bolbol yiledberilelgiin xysenyydei xygzexe jabadalda vlijaalnagyi gehen ba hyylşiinxinyydinь tyryyşiinxinyydhee şalt galnagyi gehen ud atai bişe. Yiledberilelgiin xysenyydei xygzeltehөө duldidagdan xygzexe zuuraa, yiledberiin xarilsaanuud bolbol өөriingөө eelzeende yiledberilelgiin xysenyydei xygzeltede tereeniiji tyrgedxexe gy ali aalidxaxa, nyleөdeg baina. Tiixiin xamta temdeglexe şuxala geeel, yiledberiin xarilsaanuud bolbol yiledberilelgiin xysenyydei urgaltahaa өөmişji udaan geegden yleze şadaxagyi ba tereentei zyrileldөөtei baidag, jaaxadaab gexede, yiledberilelgiin xysenyyd xadaa, xerbee yiledberiin xarilsaanuud yiledberilelgiin xysenyydei xaraaktertai ba baidaldanь zoxildohon ba yiledberilgiin xysenyydei xygzeltede tala zai ygehen, zybxen tiime uşartal xysed dyyren xemzee soo oo xygzeze şadaxa baina. Imehee, yiledberiin xarilsaanuud xadaa yiledberilelgiin xysenyydei xygzeltehөө xediişji geegden yleze jabaa haa, edener bolbol—erte gy, ali xozom tensen zoxildoxo jabadalda oroxo—tiin edşji ynexөөrөө—yiledberilelgiin xysenyydei xygzeltiin xemzeetei, yiledberilelgiin xysenyydei xaraaktertai—zoxildoxo jabadalda xyrөө orodog baina. Tiigeegyi haa, yiledberiin sisteeme soo yiledberilelgiin xysenyydei ba yiledberiin xarilsaanuudai jedinstvoogoi yndehөөrөө ederehen jyrenxii deeree yiledberide taharal, yiledberiin krizis, yiledberilelgiin xysenyydei handaral bolxo jabadal bidenerei uda garza jirexe baigaa hen.

Yiledberilelgiin xysenyydei xaraakterta yiledberiin xarilsaanuudai zoxildoogyin zişee, tedeenei xoorondoxi konfliiktnuudai zişee xadaa—kapitaliis oronuuddaxi ekonomiiçeska krizisyyd myn bolno gebel, tende yiledberiin xeregsel yyd deerexi engiin kapitaliis ymse xadaa yiledberiin proceessei obşçeestvenne xaraaktertai, yiledberilelgiin xysenyydei xaraaktertai buzagai zoxildoxogyi baidalda baidag. Ene zoxildoogyin rezylьtaadanь xadaa, yiledberilelgiin xysenyydiiji ebdexe handaaxa jabadalda abaaşadag ekonomiiçeska krizisyyd myn bolzo, tiixe zuuraa ene zoxildoogyi baidal өөröө socialьna revoliycyiin ekonomiiçeska yndehe huurinь boldog ba tus revoliycyiin zoriulga bolbol myneenei yiledberiin xarilsaanuudiiji ebden handaaxa ba yiledberilelgiin xysenyydei xaraakterta zoxixo şine yiledberiin xarilsaanuudiiji baiguulxa gehen baina.

Yiledberilelgiin xysenyydei xaraakterta yiledberiin xarilsaanuudai xysed dyyren zoxildohon jabadalai zişee bolbol SSSR-dexi ardai socialiis azaxi myn bolno, ende yiledberiin xeregselnyyd deere obşçeestvenne ymse xadaa yiledberiin proceessei obşçeestvenne xaraaktertai xysed dyyren zoxildohon baidag ba iime deerehee ende ekonomiiçeska krizisyydşji ygei, yiledberilelgiin xysenyydiiji ebdexe handaaxaşji jabadal ygei.

Iime bolxolooroo, yiledberilelgiin xysenyyd xadaa yiledberiin gansaxan le ylemze xydelesetei ba revoliycioonno elemeent ba myn bolno bişe. Tedener xadaa tereentejee xamta yiledberiin xygzeltiiji todorxoilogşo elemeentenь myn bolno.

Yiledberilelgiin xysenyyd jamarnuud bainab,—yiledberiin xarilsaanuud tiimenyyd baixa johotoi.

Xerbee yiledberilelgiin xysenyydei baidalai xynyyd bolbol tedenerte şuxala xeregtei materiaalьna blaagonuudiiji yiledberiin jamarnuud zebsegyydeer yiledberilen garganab gehen asuudalda xariuusadag baigaa xadanь yiledberiin xarilsaanuudai baidal xadaa ondoo asuudalda xariuusadag baina gebel: *yiledberiin xeregselnyyd* (gazar, oi modon, uhan, gazar doorxi bajaliguud, tyyxei materiaalnuud, yiledberiin zebsegyyd, yiledberiin zdaaninuud, xarilsaanai ba xolboonoi xeregselnyyd g. m.) xenei ezemdelgede bainab, yiledberiin xeregselnyyd xenei medelde bainab, byxii oobşçestviin medelde gy, ali busa niuurnuud, gryyppenyyd, anginuudiiji ekspluataacilxa jabadalda tedeeniiji aşaglan xereglegşe tus tusagai niuurnuudai, gryyppenyydei, anginuudai medelde baina gehen asuudalda xariuusana.

Erte urdiin (dreevne) saguudhaa manai ydernyyd xyrtere yiledberiin xysenyydei xygzeltiin sxemaatiiçeska kartiinn xadaa egeel iime baina. Bydyyliig şuluun zebsegyydhee nomo hn şada şilzen orolgo ba eneentei daşaramduulan agnuuriin oobraz tyxelte azabaidalhaa amitadiiji garta oruulan hurgalga ba erte balar sagai malazai erxilelgede şilzen orolgo; şuluun zebsegyydhee metalliiçeska zebsegyydte (tymer hyxe, tymer leemxte modon anzahan g. m.) şilzen orolgo ba eneentei zoxilduulan urgamalnuudiiji bolbosoruulxin azalalgada ba gazar riaalan azalda şilzen orolgo; materiaalnuudiiji azalalgiin metalliiçeska zebsegyydei saaşadaa haizaralga, kyzneeçne xeegede şilzen orolgo, gonçaarna yiledberide şilzen orolgo ba eneentei zoxilduulan, uralalgiin xygzeltede gazartariaalan azaalhaa uralalgiin tusagaaria garaş, bejee daahan uralalgiin ba hyleerenь manufaktuurna yiledberiin xygzelte; yiledberiin uralalgiin zebsegyydhee maşiinada şilzen orolgo ba uralalga manufaktuurna yiledberiiji maşiinna promişlennostь—bolgon xubiluulga; maşiinanuudai sisteemede şilzen orolgo ba odoonoi tomo maşiinizirovanno promişlennostiin bii boloigo,—xynyyreltenei istooriin byxii yje soo oobşçestviin yiledberilgiin xysenyydei xygzeltiin jyrenxii, xolo xysed bişe, kartiin xadaa iime baina. Tiigee şji yiledberiin zebsegyydei xygzelte ba haizaralga bolbol xynyydhee xamaagyi bişe, xarin yiledberide xarilsaatai baihan xynyydeer bejelyylegdedeg baina ni nь eli beze,—tiime bolxolooroo, yiledberiin zebsegyydei xubilalgatai ba xygzeltetei xamta, yiledberiin xysenyydei xahiin şuxala elemeent bolxo, xynyydşji xadaa xubilaltada ba xygzelsedeg, tedenerei yiledberiin ooped, azal xexe tedenerei dyreşe nyyd, yiledberiin zebsegyydiiji aşaglan xereglеze şadaxa tedenerei şadabari xubilaisadag ba xygzeisedeg baina.

Istooriin byxii yje soo oobşçestviin yiledberilelgiin xysenyydei xubilalgatai ba xygzeltetei zoxilduulan,—xynyydei yiledberiin xarilsaanuud, tedenerei ekonomiiçeska xarilsaanuud xubiladag ba xygzedeg baina.

Istoorida xadaa yiledberiin xarilsaanai taban *gol* tiipyyd medeeze baina. erte balar sagai—obşçiinnae, bogoolezelegşe, feodaalьna, kapitaliis ba socialiis.

Erte balar sagai—obşçiinne baguulgiin baixada yiledberiin xarilsaanuudai huurinь xadaa yiledberiin xeregselnyydte obşçeestvenno ymse baidag. Enenь xadaa ene yjedexi yiledberiin xysenyydei xaraakterta gol jyrenxiidөө zoxixo baina. Şuluun zebsegyyd ba udaanь yzegdehen nomo ba godolinuud xadaa baigaaliin xysenyydtei ba miaxaşa amitadtai gansaaraa temesexe argiinь xasahan baina. Oi soo yrenyyd sugluulxa, xilan soo zagaha barixa, jamar negen ger baixiin tula xynyyd bolbol, xerbee tedener ylesxelen yxexe, miaxaşa amitadai gy, ali xyrşe oobşçestvonuudaigaa zeerlegdexe boldoş xyseegyi xadaa, xamtaraa xydelmerilxe uşartai bolhon baigaa. Niitiin azal bolbol yiledberiin xeregselnyyde, myn tereşelen yiledberiin produuktnuudta niitiin ymse baixa jabadalda oruulagdag baina. Ende xerbee miaxaşa anguudhaa ebdexe xamagaalxa zebsegyydenь myn bailsahan yiledberiin zarimanuud xedii zebsegyydinь xubiin ymseie toloogyi haa, yiledberiin xeregselnyydte engeei ymse baixa tuxai oilgomzo ysөө ygei baigaa hen. Ende ekspluataaca ygei, anginuud ygei baina.

Bogool ezelegşe stroin baixada yiledberiin xarilsaanuudai huurinь xadaa yiledberiin xeregselnyyd, myn tereşelen yiledberiin xydelmerilegşe—bogoolnoi bogool ezelegşiin ymse baixa jabadal baihan jym. Bogool ezelegşe olool bogooliiji mal şye gieer xudalдan abza, alaza şadaxa baihan baina. Yiledberiin iime xarilsaanuud xadaa ene yjedexi yiledberiin xysenyydei baidalda gol jyrenxiidөө zoxixo baina. Şuluun zebsegyydei orondo xynyyd bolbol myneөө өөhediingөө medelde metalliiçeske zebsegyydtei bolzo miilazaişji, gazar ediyyriişji medexegyi guiranşa ba primitiivne agnuuriin azaxiin orondo azal, gazar ediyyri, olzoborinuud, yiledberiin ene haloarinuudai xoorondo azalai xuboari bii bolnon, tus tusagaar niuurnuudai ba oobşçestvonuudai xoorondo produuktnuudiin holilxo argi, ysөөnyydei garta bajaligii sugluulxa, ysөөnxiin garta yiledberiin xeregselnyydii ynexeer sugluulxa argad ysөөnxiidte olonxiiji medyylxe ba tedeniiji bogoolnuud goxo arga bii bolhon baina. Ende xadaa yiledberiin proceesste oobşçestviin byxii çleengyydei jyrenxii ba syөө ygei bolood baina,—ende xadaa azal xedeggyi bogool legşedte ekspluataacilagdagşa bogoolnuud baina, gospoodstvolzo baina. Iimede yiledberiin xeregselnyydte, tereşelen yiledberiin produuktnuudta niitiin ymseşji ygei baina. Tereniiji engei ymse xalina. Ende bogool ezelegşe bol tyryyşiin ba gol dyyren ymsete myn bolno.

Bajanuud ba ygeitener, ekspluataatornuud ba ekspluataacilagdagşad, dyyren erxeten ba erxegyişyyd, tedenei xoorondoxi angiin xatuu temesel,—bogool ezelegşe stroin kartiin iime baina.

Feodaalьna stroin baixada yiledberiin xarilsaanuudai huurinь xadaa yiledberiin xeregselnyydte feodaalai ymse ba yiledberiin xydelmerilegşe krepostnoodo dyyren bişe ymse baixa jabadal baihan jym. Feodaal bolbol bogooliiji alaxaa şadaxagyi boloş xudaldaza, xudaldan abza şadaxa baina. Feodaalьna ymsetei zergelen yiledberiin zebsegyydte өөriinь azal deere huurizahan өөriingөө engee azaxitai taryaşanai ba remeeslennigei jedino iiçne ymse baidag. Yiledberiin iime xarilsaanuud xadaa ene yjedexi yiledberiin xysenyydei baidalda gol jyrenxiidөө zoxixo baina. Tymer şudxalga ba bolbosoruulalgiin saaşanxi haizaruulga, plyygei ba byd n xeberiin stanoogoi delgerelge, gazaredi, ogoroodoi azal, arxi nerelge, tohoi urgalgiin saaşanxi xygzelte, remeeslenne masterskoinuudtai zerge manufaktuurna predprijaatinuudai bii bololgo,—yiledberiin xysenyydei baidalai xaraktеerne tyxelnyyd iime baina.

Yiledberiin şine xysenyyd bolbol xydelmerilegşede yiledberi tuxaiga jamar negen iniciatiiva, azaliiji xysehen xydelmerilexe azaliiji intereeslenen baidal baixiinь erine. Iime feodaal bolbol azaliiji intereesledeggyi ba toi iniciatiivne bişe xydelmerilegşe geeşe gez bogooloo xajadag ba өөriingөө azaxitai baidag, gazariiji edlyyrilxe ba өөriingөө urgasaraa feodaltai natuuraar tylexiin tula zarimaşa yi şuxala bolxo azaldarim tedii intereestei baidag krepostnoitoi xereg jabuulxiiji şiledeg baina.

Ende engei ymse bolbol saaşanxi xygzeltejөө abdag baina. Ekspluataacanь xadaa bogoolşololgiin yjinxide adali xuu xatuu şanga,—gansaxan le baga—zerge zөөledxegdehen.

(*Yrgelzelelenь 3-daxi niuurta*)

YRGELŽELEL

baldag. Eksploataatornuud ba eksploataacalagdagşadai xoorondoxi angiiin temesel bolbol feodaalьnr stroin gol çertaanь myn bolno.

Kapitalis stroin baixada yiledberiiin xarilsaanuudai huurinь xadaa yiledberiiin xeregselnyydte kapitalis ymse baidag, tiigeed kapitalistiin alaлaş, xudaidaлaş şadaxagyi baihan yiledberiiin xydelmerilegşedte,—xylehenei xydelmer şedte ymser exe ymse baidaggyi, uşaranь xadaa teje xydelmerişed bejeere medegdexehee sylөө, gebeş, yiledberiiin xeregselnyydhee xahagdangi baidag ba ylesxelenhөө yxe egyin tula өөrilngөө xydelmeriin xysiiji kapitalistada xudaidaлa, eksplaataaciin jarmooji xyzyyn deeree aşaлa jabaxa uşartai boldog baina. Yiledberiin xeregselnyydte kapitalis ymsetei zergelen өөhedinь azal deere huurizahan yiledberiin xeregselnyydte krepostno medegdengihee sylөөlegd hen tariaaşanai ba remeeslennigei engee ymse baidag ba tyryyşiin yjede ygenөөr deгerengi baidag. Remeeslenne masterskoinuud ba manyfaktuurna predprijaatinuudai orondo maşinanuudaar zebsegzehen aguu jixe faabrikanuud ba zavooduud bii boldog. Yiledberiiin primitiivne tariaaşanai zeb egyydeer edelyyr legdedeg dvoriaanska pomeestşinyydei orondo agroteexnikiin yndehen deere jabuulagdadag ba xydөө aлaxiin maşinanuudaar xangagdahan tomo tomo kapitalis ekonoominuud bii boldog.

Yiledberiin şine xysenyyd xadaa yiledberiiin xydelmerilegşed bolbol daragdangi ba xaranxii krepostnoinuudta or xodoo yi mлe kyльtyyrne ba oilgo tui, maşinanuudiji oilgoxo ba texniiji jabuulxa şadavaritai baixiinь erideg. Iimede kapitalistnuud bolbol kerpostnoi ujaanuudhaa sylөө aad, maşinanuudiji zybөөr jabuulxiin tula dyyren kyльtyyrne xydelmerişedei xeregee jabuulxiiji şiiledeg baigaa.

Gebeş, yiledberiiin xysenyydiiji kolossaalьna xemzeenyyd xyrter xygzyyleed, kapitalizm bolbol tereende şiidxegdeşegyi protivoreeçinyyd soogoo busaidaldaşahan baina. Ulam ulam jixe tovaarnuudiji gargaлa ba tovaarnuudai sengiiji dooşoruulxa baigaad, kapitalizm bolbol konkyreenciji xursadxadag, eлe ba dunda engee ymstenei maassiji handargadag, tedeniiji proletaarinar bolgodog ba tedenei xudaldan abxa şadabariiji dooşoruuldag, eneen deerehee yiledberileg ehen tovaarnuudai xudaldalganь argagyi boldog baina. Yiledberiiee yrgedxөөd ba aguu jixe faabrikanuud ba zavooduud deere olon millioon xydelmerişeniiji suglualaad baixadaa, kapitalizm bolbol yiledberiin proceesste obşçeestvenne xaraakter ygedeg tereegeeree xadaa soxom өөriingөө baaz iiji ebdedeg baina, uşaranь xadaa proceessei obşçeestvene xaraakter bolbol yiledberiin xeregselnyydte obşçeestvnenne ymsiji eredeg baina, xaxin xoorondoo yiledberiin xeregselnyydte ymserxexe ymse bolbol yiledberiin proceessei obşçeestvenne xaraaktertei niilexegyi, engee kapitalis xebeeree yledeg baina.

Ene yiledberiin xysenyydei ba yiledberiin xarilsaanuudai xoorondoxi ebsşegyi protivoreeçinyyd bolbol, kapitalistnuud xadaa өөriingөө xehen xyn zonoi maassanuudai geirel deerehee tylexe şadabaritai eriitenyydiiji oлo jadaad, produuktnuudaa galdaxa, belen tovaarnuudaa ygeixexe, yiledberiexe xysenyyniji handargaxiin tuilda xyrөөd baixada, olon millioon xyn zonuud xadaa tovaarnuudai dutahan deerehee bişe, xarin tovaarnuud dan jixeer byteegdehen deerehee xydelmerigyidelge ba ylesxelengiji tesexe uşartai bolood baixada, xeterxei yiledberiin yje yjiin krizisyydte өөr tuxaigaa medyydeg baina.

Enenь xadaa kapitalis yiledberiiin xarilsaanuud bolbol oobşçestviingoo yiledberiin xysenyydei baidalda zoxixoo bolihon ba tereentei ebseşegyi protivoreeçnyydte orohon uşar bolno.

Enenь xadaa kapitalizm bolbol yiledberiin xeregselnyydte mynөөnei kapitalis ymsiiji socialis ymsөөr xalaxiiji uriaalagdahan revoliyyceer çrevaat baihan uşar bolno.

Enenь xadaa eksploataatornuud ba eksplyataacalagdagşadai xoorondoxi ton xurca angiin temesel bolbol kapitalis baiguulgiin gol tyxelenь myn baihan uşar bolno.

Dab deere gansaxan le SSSR-te bejelyylegdeed baihan socialis stroin baixada yiledberiin xarilsaanuudai huurinь xadaa yiledberiin xeregselnyydtee obşçeestvenne ymse myn bolno. Yiine xadaa eksploataatornuudşji, eksploataacalagdaşadşji geze baixagyi. Byteegdehen produuktnuudanь xadaa „xen xydelmerilenegyi, tere edixeşjigyi" gehen principei johooi azal deere xuvaagdadag. Enue yiledberiin proceesste xynyydei xarilsahan xarilsaanuud bolbol eksplyataacanaa sylөө baihan xydelmerilegşedei nyxedei tuhalalsaanai ba socialis xarilsan tuhalalsaanai jabadal bolon xaraktierizovaalagdadag baina. Ende xadaa yiledberiin xarilsaanuud bolbol yiledberiin xysenyydei baidaltai dyyreneer zoxiidozo baidag, uşaranь xadaa yiledberiin proceessei obşçeestvenne xaraakter bolbol yiledberiin xeregselnyydte baihan obşçeestvenne ymsөөr bexizyylegdedeg baina.

Iime deerehee SSSR-dexi socialis yiledberi bolbol xeterxei yiledberiin yje yjiin kriizisyydiiji ba tereentei xolbootoi udxagyi şargyi jabadainuudiiji medeedeggyi baina.

Iime deerehee, ende xadaa yiledberiin xysenyyd bolbol tyrgedxegdemel teempeer xygzeze baidag, uşaranь xadaa tedeende zoxixo yiledberiin xarilsaanuudanь iime xygzeltiin tula delgerende dyyren zaiji ygedeg baina.

Xyntyreixienei istooriin xugasaa sooxi xynyydei yiledberiin xarilsaanuudai kaitiinanь iime baina.

Oobşçestviin yiledberiin xysenyydei xygzelhөө, xamagai tyryynde yiledberiin zebsegyydei xygzeltehөө yiledberiiin xarilsaanuudai xygzeltiin medegdengiinь iime baina, eneenei xyteөr yiledberiin xysenyydei ulariltanь ba xygzeltenь xadaa tere oroiş xadaa yiledberiin xarilsaanuudai zoxixo ulariltanuud ba xygzeltede oruulxa baina.

„Azalai arganuudiiji xereglelge ba bii bolgolgo*), bolbol, geze Maarks xelene, zarim negen yngiin amitanuudai anxa tyryyşiin toormodo zoxixo baigaaş haa, azalai xyn amitanai proceessei specefiiçeske xarakteerne tyxelenь bolno, iime deerehee Fraankiin xadaa xyniiji zebseg xedeg amitan bolgon toorxoihon baina. Juhanuudai ylegdelnyyd bolbol ygei bolşoxon tyrelei amitadai organizaaciiji şudalxada şuxala baidagtai adali, azalai arganuudai ylegdelnyyd bolbol ygei bolşohon obşçeestvenne ekonomiiçeske formaacanuudiiji şudalxiin tula myn iime şuxala bolxo baina. Ekonomiiçeske epooxonuud yilbolgyy xegdeze baihanaa bişe, xarin xaişan geed xegdeze baihanaaraa ilgaradag baina... Azalai arganuud bolbol gansa xyniei xydelmeriin xygzeltei xemzyyri bişe xarin azalai bylteeze baigaa tere obşçeestvenno xarilsaanuudai pokazaatelь myn bolno" (K. Maarks. „Kapitaal" t. niuur 121, 1935 onoi xeblel).

Tiigeed saaşanь:

a) „Obşçeestvenno xarilsaanuud bolbol yiledberilgiin xysenyydei niagtaar xolbootoi baidag. Yiledberilgiin şine xysenyydiiji olood baixadaa, xynyyd bolbol өөriingөө yiledberiin argiiji ularidag, tiigeed yiledberiiin argiiji ulariixatai xamta өөriingөө azabaidaliiji xangaxa argiiji ularidag, tedener xadaa өөhediingөө byxii obşçeestvenno xarilsaanuudiiji ularidag. Garai teerme xadaa taanarata şiyzeeten (feodaal—Red) tyryytei obşçestviiji ygedeg, parovoi teerme xadaa—promişlenno kapitaaltai obşçestviiji ygedeg" (K. Maarks F. Eengelьs, t, V niuur 364)

b) „Yiledberilgiin xysenyydei urgaltiin xydeleөn, obşçeestvenne xarilsaanuudai handaral, ideinyydei bii bololgo taharalgagyi bolzo baidag, gansaxan le xydeleөnei avstraakci xydelesegyi baidag" (myn tende, niuur 64)

*Azalai arganuud geze Maarks bolbol gol tyleb yiledberiiin zebsegyydiiji oilgodog baina.

„Kommunis paartiin manifeestde" formuliirovalagdahan istoriiçeske materialiizmiiji xarakterizovaalan, Eengelьs iigeze xelene:

„Jamarşji istoriiçeske epooxiin ekonomiiçeske yiledberi ba tereenhee zailaşagyi gardag oobşçestviin ba guulga bolbol tereenei politiiçeske ba ojuun uxaanai istooriiin huuriiiji bii bolgodog... Eneentei zoxilduulagdan, erte sagai obşçiinna лazarezelyyri zadarhan saghaa xoişo xamag istoori bolbol angiiin temeelei, obşçeestvenne xygzeltiin eldebiin şata uud deerexi eksplyataacalagdagşad ba eksplyataaclagşad, medegdegşe ba gospoodstvologşo anginuudai xoorondoxi temeselei istoori baigaa hen... Mynөө ene temesel xadaa eksplyataacalagdagşa ba darlagdangi angi (proletariaad) bolbol, myn tere yjedөө byxii oobşçestviiji eksplyataaca, darlita ba angiiin temeselhee xoxodoo sylөөlөgyi haa, tereeniiji eksplyataacalagşa ba darlagşa angihaa (byrzyaziihaa) sylөөreze şadaxagyi bolood baihan... tilmei şatiiji tuilaad baina. („Manifeestiin" nemeecke xebleldeEengelьsei orоşol).

Yiledberiin *gurbadaxi ilgaanь* xadaa yiledberilelgiin şine şine xysenyydei ba tedeende zoxixo yiledberiiin xarilsaanuudai bii bolzo garilga bolbol xuuşan stroihoo tusgaarlagdangiaar bişe, xuuşan stroin ygei bolhonoi hyylde bişa xarin xuuşan stroi eyn dunda boldog, xynyydei erteлen hanaaşalhan, soznaatelьno azaljabuulgiin rezyльtaadta bişe, xarin stixiine, uşargyigөөr, xyny dei duranhaa dulduidaagyigөөr boldog. Ene xadaa xoyor şaltagaanaar stixiine ba xynyydei duranhaa dulduidangyigөөr boldog jym.

Negende, xynyyd bolbol yiledberiin ali negen argiiji şilexedee sylөө bişe baidag, uşaranь xadaa şine yje byri bolbol azabaidalda oroxodoo, yngeregşe yjeny dei xydelmeriiin rezyльtaad bolzo belen baihan yiledberilelgiin xysenyydiiji ba yiledberiin xarilsaanuudiiji abdag baina, eneen deerehee tere yje xadaa exin yje deere yiledberiin talaar belen baihaaranь abhan zyilnyydee xuu bejedee abxa ba materiaalьna blaagonuudiiji yiledberilexe argi oloxiin tula tedeende zoxildoxo johotoi baidag.

Xojorto, xynyyd bolbol yiledberiin ali negen zebsegiiji, yiledberilelgiin xysenyydei ali negen elemeentiiji haiжaruulxa baixadaa, ene haiжaruulgiinuudanь jamar jamar *obşçeestvenne* rezyльtaad iulita asarxi johotoijn medeerdeggyi, oilgodog yi ba oloilzoldoggyi, xarin gansaxan le өөhediingөө bydniiçne intereesyyd tuxai, өөhediingөө azaliij xyngedxexe ba өөhedtөө jamar negen şuud, elimedegdemeer aşagiiji oloxo tuxai bododog baina.

Erte balar sagiin—obşçiinne oobşçestviin zarim xeden çleengyyd bolbol aazamaar ba tamagiar şuluun zebseg ydhee tymer zebsedyydte şilzen orozo baixadaa tedener bolbol, jyrdөө ene şine zyilenь jamar jamar *obşçeestvenne* rezyльtaaduudta asarxinь medeggyi ba bolomzoloogyi tedener bolbol metalliçeska zebsegyydte şilzen orolgonь yiledberidexi perevorood myn bolxo geze, enenь xadaa esese esesta bogool ezelegşe bolguulgada oruulxa geze oilgoogyi,—tedener bolbol jyredөөl өөhediingөө azal xyngedxexiiji ba dytүin, elimedgdemeer aşaguuliiji oloxiiji xysehen baina,—tedenerei soznaatelьna azaljabuulganь ene bydniiçne xara bejiin aşagai uitan ramkanuudaar xizaarlagdahan baina.

Feodaalьna stroin yjede Jevroopiin zaluu byrzyazii bolbol zize soxovoi masterskoinuudtai zerge tomo tomo manyfaktuurna predprijaatinuudiiji baiguulza exilxedee ba, ene meteer bolxodoo, oobşçestviin yiledberilelgiin xysenyydiiji uragşanь dabşuulza baixadaa tere oolpol, jyredөө, ene şine zyilenь jamar jamar *obşçeestvenne* xoişolonguudta asaraxiiji medeegyi ba bodomzoloogyi, tere bolbol ene „bişiixan" şine zyil xadaa obşçeestvenne xysenyydei şine grypiroovkada oruulza, ene şine gryppiroovkonь tereenei miilostiiji tedil jixeer segneze baihan koroleevska zasagiişji esergyysehen, tedenerei erxim tylөөleg ed xadaa zergeetenь bagtaxiiji ysөөn bişe medtaalza baihan dvoriaanuudiiji şji esergyysehen revoliyyceer dyyrxe johotoi geze medeeegyi ba oilgoogyi,—ene byrzyazii bolbol jyrel tovaarnuudai yiledberiiji xyngedxexiiji, Aaziin ba byri hajaxan neegdehen Ameerikiin riinkenyyd deer jixe tovaarnuudiiji xajaxiiji ba jixe aşag olzo oloxiiji xysehen baina,—tereenei soznaatelьna azal jabuulganь ene bydniiçne praaktikiin uitan raamkanuudaar xizaarlagdahan haigaa.

Orodoi kapitalistnuud bolbol xari oronoi kapitalistnuudtai sugtaa, carizmiiji xydelgengyi or iood ba tariaaşadiiji pomeşçigyydei edşe bolgon ygөөd, Rossiido mynөө sagai tomo maşin ziirovanna promişlennostiiji delgeryy ze baixadaa, tedener bolbol, jyredөө yiledberilelgiin xysenyydei ene serьjoozno urьaltanь jamar jamar *obşçeestvenne* xoişolonguudta asarxiijinь medeegyi ba oilgoogyi, tedener bolbol oobşçestviin yiledberilelgiin xysenyydei talaar ene serьjoozno hyretenь obşçeestvenne xysenyydei şine grypproovkodo oruulza, ene şine gryppiroovkonь proletariaadta өөrtөө tariaaşadiiji negedxexe ba ilaltata socialis revoliyyciiji xexe arga ygene geze medereegyi ba oilgoogyi,—tedener bolbol jyredөөl promiişlenno yiledberiiji tuildanь xyrter yrgedxexiij, dotoodiin kolossaalьna rinogiiji ezelxiiji, monopolistnuud bolxiiji ba aradai azaxihaa jixe aşag olzo gargazabxiiji xysehen baina,—tedenerei soznaatelьna azaljabuulganь tedenerei bydniiçne uitan praktiiçeske intereesyydhee xolo oşoogyi baigaa.

Eneentei zoxil uulan Maarks iigeze xelene:

„Өөriingөө azabaidalai obşçeestvenne yiledberide (tailbarilan xelexede xynyydei azabaidalda zailaşagyi şuxala bolxo materiaalьna blaaganuudai yiledberide (xynyyd bolbol todorxoi, zailaşagyi, tedenerei duranhaa dulduidaxagyi) xarilsaanuudta—yiledberiin xarilsaanuudta orodog, ene xarilsaanuudanь tedenerei materiaalьna yiledberiin xysenyydei todorxoi şatada zoxidog baina" (K. Maarks, hungamal zoxioolnuud, t.I, niuur 269).

Gebeş haa enenь xadaa yiledberiin xarilsaanuudai ulariltanuud ba xuuşanhaa şine yiledberiin xarilsaanuudta şilzen orolgonь zigdeer, konfliikt ygeigөөr, doholgoogyigөөr yn erdeg uşar bolnogyi. Xarin hөөrge, iime şilzen orolgonь jyrenxii өө xuuşan yiledberiin xarilsaanuudiiji revoliycioonno xymeryylelgeer ba şine xarilsaanuudiiji batalalgaar bejeledeg baina. Medeeze yje xyrter yiledberilelgiin xysenyydei xygzelte ba yiledberiin xarilsaanuudai talaar ulariltanuud bolbol stixiineer, xynyydei duranhaa dulduidangyigөөr boldog baina. Gebeş, enenь gansaxan le medeeze momeent xerter, bii bolhon ba xygzeze baihan yiledberilelgiin xysenyydenь johoşolon bolbosoroo amzaxa momeent xyrter iime baixa. Yiledberilelgiin şine xysenyydei bolbosorood baihanai hyylde, baiza baigaa yiledberiin xarilsaanuud ba tedeniiji ezelegşed—gospoodstvologşo anginuud bolbol tere „dabagdaşagyi" xaalta boldog, tere xaaltiiji gansaxan le şine anginuudai soznaatelьna azaljabuulgaar, ene anginuudai xyserxeg xydelөөgөөr xargilhaa zailuulza bolxo ym. Ende xadaa yiledberiin xuuşan xarilsaanuudiiji ygeixexede duudagdahan şine obşçeestvenne ideinyydei, şine politiiçeske ypreжdeeninyydei şine politiiçeske zasagai *ugaa jixe roolь* ilangajaa elieer gardag baina. Şine yiledberilelgiin xysenyydei ba xuuşan yiledberiin xarilsaanuudai konfliktiin huuri deere, oobşçestviin şine şine ekonomiis eriitenyydei huuriideere şine obşçeestvenne ideinyyd gardag, şine ideinyydenь maassanuudiiji organizovaaldag ba mobilizaacaldag, maassanuudanь şine politiiçeske aarmida nigta adag şine revoliycioonno zasagiiji bolguuldag ba tere enee yiledberiin xarilsaanuudai talaar xuuşan zuramuudiiji xysөөr ygeixexe, şine zuramuudiiji batalaxiin tula xereglедeg baina. Xygzeltiin stixiine proceessenь xynyydei soznaatelьna azaljabuul-

gada, mirne xygzeltenь—xyserxeg urbaltada, evoliyycenь—revoliyycede huurijaa ygedeg baina.

„Proletariaad bolbol, geze Maarks xelene, byrzyaziiji esergyysehen temesel dotor damлaggyi angida negededeg... tere xadaa revoliyyce xexe zamaar өөriingөө gospoodstvologşo angi bolgodog ba gospoodstvologşo angiiin şanartai bolzo, yiledberiin xuuşan xarilsaanuudiiji xysөөr ygeixedeg baina". („Kommunis paartiin manifeest", 1938 onoi xeblel, niuur 52).

Tiigeed saaşanь:

a) „Proletariaad bolbol өөriingөө politiiçeske gospoodstviiji byrzyaziihaa alxamhaa alxamda xamag kapitaaliinь tahalan abxa, byxii yiledberiin zebsegyydiiji gyrenei, t. x. gospoodstvologşo angi bolon organizovaalagdahan xeliite en proletariaadai garta centralizovaalxa ba ali bolxo tyrgeneer yiledberilelgiin xysenyydei syymmiiji nemeexiin tula xereglедeg baixa jym" (myn tende, niuur 50).

b) „Xuuşan oobşçestviin şineer zyriiehen baixada xyserxeg jabadal bolbol jamarşji xuuşan oobşçestviin niilxiji abagşa exener myn bolno" Maarks, „Kapitaal", t. I. niuur 603, 1935 on)

1859 ondo „Politiiçeske ekonoomiin kritikede" gehen өөriingөө gaixamşag suuta kniigiin „oroşol" dotor Maarksai ygehen, istoriiçeske materialiizmiiin geniaalьna formuliroovka ene baina:

„Өөriingөө azabaidalai obşçeestvenne yiledberide xynyyd bolbol todorxoi, zailaşagyi, tedenerei duranhaa dulduidaxagyi xarilsaanuudta—yiledberiin xarilsaanuudta orodog, ene xarilsaanuudanь tedenerei materiaalьna yiledberilelgiin xysenyydei todorxoi şatada zoxidog baina. Ene yiledberiin xarilsaanuudai xamtadxalganь oobşçestviin ekonomiiçeske stryktyyre, reaalьna baazis boldog, eneen deerenь jyridiiçeske ba politiiçeska nadstroika yndiin bododog ba eneendenь obşçeestvenne medeelei todorxoi foormonuud zoxidog baina. Materiaalьna azabaidalai yiledberiin arganь xadaa jyrenxii azabaidalai socialьna, politiiçeske ba dyxoovno proceessyydiiji ysloovildog baina. Xynyydei medereleнь tedenerei bodaliiji todorxoldog bişe, xarin, hөөrge, tedenerei obşçeestvenne baidalanь tedenerei medereliiji todorxoildog Өөriingөө xygzeliin medeeze şata deere oobşçestviin yiledberilgiin xysenyyd bolbol baiza baigaa yiledberiin xarilsaanuudta gexe gy, ali— neenei gansaxan jyridiiçeska medyylelge myn bolxo—dotoronь mynөө xyrter tedener i xygzeze baihan ymsiin xarilsaanuudtai zyrildөөnde orodog baina. Ene xarilsaanuudanь yiledberilelgiin xysenyydei xygzeltiin foormonuudhaa tedenei genzenyyd boldog. Tiixedenь socialьna revoliyyciin epooxo garza iredeg. Ekonomiiçeska huurinuudai ondoo bolxotoi zerge byxi aguu jixe nastroika dotor jixe bagaşji haa tyrgen perevorood boldog. Iime perevoroodhuudiiji xaraлa yзexedee materiaalьna, yiledberiin ekonomiiçeske ysloovinuud dotor jesteestvenne—nauuçna todorxoigoor konstiirovalagdadag perevoroodiiji jyridiiçeska, politiiçeska, religioozno, xydoozestvenno gy, ai filosoolsko, bogonioor xelexede: tedeen dotor xynyyd xadaa ene konfliktiiji medereze ba tere tei temeseze baigaa ediologiiçeske foormonuudhaa xezeeşji ilgaruulxa zailaşagyi şuxala. Tus tusagaar xyn tuxai da tere xadaa өөr tux igaa bododog baihanainь yndehen deere şiidxeze bolxogyi ba dagta ab adali, perevoroodoi iimeşyy epooxo tuxai da tereenei medereleer şiidxeze bolxogyi. Xarin hөөrge, ene medereliiji xadaa materiaalьna azabaidalai zyrildөөnyydhee, obşçeestvenne yiledberilelgiin xysenyyd ba yiledberiin xarilsaanuudai xoorondo baiza konfliktha tailbarilxa xeregtei. Negeşji obşçeestvenne formaaca bolbol byxii yiledberilelgiin xysenyydei xygzexehөө urda yxedeggyi ene xadaa tedeende dyyren zaiji ygedeg baina, tiigeed şine, deed yiledberiin xarilsaanuud bolbol xuuşan oobşçestviin өөriinь loono dotor tedenei baixa materiaalьna ysloovinuudai bolbosorxohoo urda xezeeşji yzegdeжe gardaggyi. Iime xyntyreixiten bolbol xezeeş xadaa өөhediingөө şiidxeze şadaxa iime zorilgonuudiiji urdaa tavidag, uşaranь xadaa tere zorilgonь bolbol imagtaxan le tereeniiji şiidxexe materiaalьna ysloovinuud bii bolood baixada gexe gy, ali zaxiin xemzeegeer bii boloxiin proceesste jabaza baixada garza iredeg baina „(K. Maarks, Hungamal zoxioolnuud niuur 267-270).

Marksiis materialiizmiin xereg xadaa, xerbee tereeniiji obşçeestvenne azabaidalda taaruulan, oobşçestviin istooride taaruulan abaa haa, iime baina.

Dialektiiçeske ba istoriiçeska materiaaliizmiin gol çertaanuudanь iime.

Eneen deerehee xadaa Leenin bolbol paartida soxom jamar teoriiçeske baijal giiji revizionistnuud ba xubilan tyregşedhөө xamagaalnaniiнь ba „Materialiizm ba emperiokritiicizm" geze Leenin nei kniigiin xeblegdeze garalganь manai paartiin xygzeltede jamar şuxala udxatai *bainantinь* eli xaragdaza baina.

Redaakciin kyrsiiv *)

BMASSR-ei Sovnarkoomdo

Hajaxan BMASSR-ei Sovnarkoom bolbol xynzonoi peerepisei beledxelei xydelmeriin jabasa tuxai BMASSR-ei YNXY-gei naçaalьnig nyx. Jelaajevai dokiaadiiji sonoshon baina. Xynzonoi peerepisei beledxelei xydelmeriin şuxala rezdeelnyydei bolzornuud mynөө xyrter bejelyylegdegyi baina. Žişeeлxede, M-Şiberei, Tynxenei, Zagarain ba Zakaaminai aimgyisedkoomuud bolbol xynzonoi peerepisei kaadranuudiiji şilen oloxo jabadalda serьjoozno bişeer xandaлa, kaadranuudiiji tus tustanь bişe, spiisegeerenь batalhan baina.

Iimenyyd faaktnuud myn Ulaan-Yde goorodoi raisoveedyydte bii. Centraalьna raisoveedei tyryylegşe nyxer Paanin bolbol mynөө xyrter centraalьna raloondoo inspeektornyydiiji şilen oloogyi baigaa.

Xynzonoi peerepisei maassova kaadranuudai instryktaaz ygexe jabadal togtoohon bolzor soonь yşөө dyyreegyi. Respyyblike soo sçoodçiguudai sostaavai 16,5%-нь instryktaaz garaagyi baina

Ene xydelmeriin talaar ilangajaa Xiaagtiin aimgyisedkoom Tynxenei aimag ba Ulaan-Yde xozomioonxoi baina.

Zaiim nege predprijaati ba yçreжdeeninyydei xytelberilegşed bolbol xynzonoi peerepisiin instryktaaжda өөhedingөө xydelmerilegşediiji jabuulxaa arsaлa, antigosydaarstvenno jabadal gargahan baina. Enenь xadaa xynzonoi peerepisiin instryktaaжda өөhedingөө xydelmerilegşediiji jab ulxahaa arsahan jabadal bolno. Tymer zamai 4-dei otdeleeniiin naçaalьnig nyxer Rimna xadaa instryktaaжda nyxed Jaciyyka ba Paalkinaa bolon tereentei xamta şineer tom lon oldohon xynyydiiji instryktaaжda elьgeehehee erdarsahan baina. Staanciin naçaalьnig nyx. Kisliicin bolbol nyx. Gasьkooviiji instryktaaжda tabiaagyi. Selengiin aimagai gegeerelei tahagiiji erxilegşe nyx. Kauurov bolbol instryyktor-kontrolioor batalagdahan aad. Instryktaaжda өөrөө jabaxagyhөө kadana, Nojoxonoi selьsoveedei gurban hurgaлşad ba gegerelegee tahagai instryyktor nyx. Diiiekovaaji instryktaaжda tabiaagyi.

Selengiin aimgyisedkoomoi tyryy egşe nyx. Ajuuşeejev bolbol peerepisiin tahagai erxilegşeer batalagdahan gosbaankiin xydelmerilegşe nyx. Briaanskiiji bişe xydelmerilegşedee өөrөө medeed he'gyylhen baina.

Erxim hain ba bata bexi urgasiin tylee

Respyybliikiin byxii kolxoozniguud ba xydee azaxiin specialiistnuudta xandaza bişehen, AZO-uudai ba MTS-uudai staarşa agronoomuudai xandalga.

AZO-uudai ba MTS-uudai staarşa agronoomuudai respyblikaanska soveşçaani bolbol 1939 onoi xabarai tarilgada beledxelei jabasiiji xelseze yzeed. „SSSR-ei zyyn urdaxi ganduu raioonuudta bata bexi urgasa xuriaalgiiji xangaxiin xemzeenyyd tuxai" SSSR-ei Sovnarkoomoi ba BK(b) Paartiin Centraalьna Komiteedei, 1938 onoi oktiaabriin 26-nai istoriiçeske togtooliiji xemzeejabuulganuudaigaa yndehende tabiza, respyybliikiin kolxoozuudai poolinuud deere bajalig urgasa xuriaalgiiji xangaxiin konkreetno xemzee nyydiiji gargahan baina.

Soveşçaani bolbol „SSSR-ei zyyn urdaxi ganduu raioonuudta bata bexi urgasa xuriaalgiiji xangaxiin xemzeenyyd tuxai" SSSR-ei Sovnarkoomoi ba BK(b) Paartiin CK-ei togtool xadaa gansaxan le ganduu zyyn urdaxi raioonuudta bişe, myn le manai Buriaad Mongol ASSR-de gan gasuurtai temesexe temeselei bojevoi programmanь bolzo ygexe baina—geze temdeglene.

A rotexniiçeske xemzeejabuulganuudai byxii arganuudiiji zybeer ba xysedeer xereglelge, myn tereşelen xy lee azaxiin zebsegyyd ba maşiinanuudiiji maks maalьnaar xereglelge bolbol erxim hain ba bata bexi urgasa xuriaaxa jabadalda şiidxexii udxaşanartai baina.

Xydee azaxiin ynder deede mexanizaaca, agronomiiçeske nauukiin ugaa jixe dэbzeltenyyd ba socialiis gazartariaalangai staxaanovcuudai, kolxoozno yiledberinyydei xeden zuugaad tyryy xynyydei bajalig ooped, xydee azaxiin intelligeencenyydei olon tooto otraad—ede byxii bolbol urgasa deeşelyylelgiin siidxexii reçaaguud myn ba manai respyybliikiin gazartariaalangai oorganuudai garta baina, ene xa 'aa priroodiin bodoto ezelegşenь bolxo ba tereniii ilaxa argabaidalnuudiiji bidende ygene.

G bes, manai respyyblike xadaa iime argabaidalnuudtai baibaşji haa, mynee xyr ter agroteexnikiiji hulaar xeregleze jabahan respyyblike de toologdono.

1939 ondo bata bexi urgasiiji xuriaalgiin tylee temeselei şiidxexii xeregsel bolxo, paar ba ziaabь xaxalalgiin plaanuud tahaldagdahan ba agroteexnikiin plaan zilhee zil byri xysedeer dyyrgegd degyyi baina. Eneenei urda tee jabuulagdahan agrotexniiçeske xemzeejabuulganuudai şanaranь ton muu ba manai ysloovido paariiji kylьtivaacalalga, zniivenyydte lyşçeeni xelge xadaa xereglegdedeggyi, sortovoi tarilganuudai plooşçadiiiji yrgedxelgiin tylee ba tedeniiji sebereer baiilgaxiin tylee temesel yşeel xolo dutuutai baina.

Soveşçaani bolbol ede byxiiji xaraadaa abaza, iime xydelmeri xadaa respyyblike dotor bata bexi urgasiiji xuriaaxiin tylee bolьşevig temesel bişe ba „SSSR-ei zyyn urdaxi ganduu raioonuudta bata bexi urgasa xuriaalgiiji xangaxiin xemzeenyy tuxai" SSSR-ei Sovnarkoomoi ba BK(b) Paartiin CK-ei istoriiçeske togtooltoi zoxildoxogyi baina geze temdeglebe.

Bidener, AZO-uudai ba MTS-uudai staarşa agronoomuud bolbol gan gasuurtai temesexe jabadalai programma bolxo, Sovnarkoomoi ba BK(b) Paartiin CK-ei togtooloor zebseglegdeze, sagai ularilai jamarşji slyçaidnostьhaa ton sylee baixa ba talxanai yiledbэriin stabiilьnaazii BMASSR-te baiguulxiin tylee eehediingee byxii znaani ba oopediiji ygeze, eneegeeree zil byriin 7-8 milliaard pyyd tariaaji xuriaalgiin temeselei xeregte praktiiçeske ba şiidxexii alxam uragşaa xexe geze ujalga abanabdi.

Kolxoozno baiguulaltiin byxii xyse şadalaar ba agronomiiçeske xereglelnyydei byxii arsenaalnuudaar gan gasuurtai temeselde oroxiji uriaalnabdi.

Gazariin pynzegii xaxalalgaar, şilegdehen yreheer, ydebreeninyydeer, zyb sevooboroodiiji jabuulalgaar, zunai ba ybelei xura boroogii maksimaalьna xereglelgeer, byxii xydelmerinyygiiji bogonixon bolzotodyyr g lg er, agro elioratiivna xydelmerinyydei yrgeneer emxidxegdehen seetьnyydeer, 1939 onoi xabarai tarilgada ziseete hain beledxelgeer, maşiina-traaktorna paarkiiji sag bolzortonь ba erxim hain remoontoloolgoor gan gasuurta dobtolon oroxo.

Bidener bolbol SSSR-ei Sovnarkoomoi ba BK(b) P-iin CK-ei togtooliiji xelşeze yzeed manai respyyblike bolbol sagai ularilai jamarşji bugaa haanь, gektaar byrihee dunda ziseegeer, orooholo kylьtyyrnyy lei talaar 12 ceentner deeşo bişe tariaa, kartaavka —120 ceentner ba ovooşço 140 ceentnerhee deeşo bişiiji 1939 ondo xuriaaza şadaxa ba xuriaaxa johotoi baina geze şiidxeebdi.

Bidener bolbol xabarai tarilgiiji ba xydee azaxiin ajilji ziseete hainaar yngergexiin ba tereende beledxexiin tylee Irkyygei ba Çitiin oblastiinuudiiji sociaaliis sorevnovaanida urixa tuxai kolxoozniguudai iniciatiiviiji xaluunaar haişaaza, demzeze ba amarşalza dooro durasagdahan ujalganuudiiji abanabdi:

1. 1939 onoi agrotexniiçeske zeejabuulganuudai plaaniiji erxebişe, ynder deede sagtaa xangaxa, togtoogdohon sag soonь gyisedxexe ba ylyybşelen gyise lxexe jabadaliiji xangaxa. Eneenei tulada kolxoozno brigaada byxende sag yrgelziin zvenoonuudiiji emxidxexebdi. Yderbyriin kontroolь, agroteхniiçeske tuhalamza ba pooli deere tede zvenoonuudai xytelberiiji xangaxabdi.

1939 onoi janvaariin 10 xyrter semfoondiin beled xeliiji dyyrgexeer, yrehe seberlegiin sagyrgelziin zvenoonuudiiji emxidxexebdi, yrehiiji zybeer xadagalalga ba terenei xaruulhalgiiji emxidxexebdi.

2. BMASSR-ei byxii aimaguudai tus tusagaar kolxoozuudta 9—10 xydelmeriin yderhee deeşe biş de ertiin oroohoto kylьtyyriin tarilga xexe dyyrgexe.

3. Xyrehende şiig togtooxiin tulada ertiinşji, myn tereşelen oroinşji jarovoi kylьtyyrnyydte zoriuulagdahan byxii paar ba ziaabuu liiji, tarilgiin urda tee zaabol boronoiloxo jabadaliiji xan aaxa.

4. 1939 onoi xabыr ertiin oroohoto kylьtyyre nyydei plooşçadiiin 1 proceenthee ba proosliin 75 proceenthee baga bişiijinь jaroviziirovanna yreheer tarixa.

5. 1939 onoi janvaariin 30-haa xozom bişede, kolxoozniguudai yrgen maassiin dunda yrgeneer zyblen xelsyylze, raioonoi agroprаavilnuudiiji zoxiooxiin ujalga abnabdi. Tereegeeree, ynder deede ba togtuuritai urgasiin tylee temeseldenь kolxoozuudta konkreetne agrotexniiçeske xytelberi ygexe bainabdi.

6. Kolxoozniguud, yrgen maassada zoriuulza aimagai ba respyyblikaanska xebleinyydeer damzuulan, agrotexniiçeske asuudainuudaar sag yrgelziin konsulьtaaca yrgeer jabuulxiin ujalga abnabdi.

7. AZO ba MTS-uudai agronoom byxen agronomiiçeske huralsalai sag yrgelziin yrgen seetiiji kolxoozuudta emxidxexe ba eehedee 4-5 kolxoozuudta agrotexniiçeske huralsalai kryzooguudiiji bii bolgoxo ujalga abna.

8. Agronoom byxen, xaa ta laboratooriiuud ba oopedniguudiiji jyrenxiidenь xytelberiin tylee gadana, 1939 onoi zun 1-2 kolxoozuudta 10-15 gektaarhaa dooşo bişe plooşçadь deere, agroteexnikiin byxii koompleksiiji xeregleze, ynder deede urgasiin uçaastoguudiiji baiguulxa ujalga abna.

9. Respyyblike dotor malai tezeel beledxelge ba ybehe tarilgiin ton hula baihaniiji xaraadaa abaza, zerlig urgamalnuudai yrehe sugluulgiiji emxidxexe. Niutagai ysloovinuudiiji xaralsan, nege-xojor kolxoozuudta, sexe eerlingee azaglalga doro, olon zilei ybehenei yrehenyydiiji bii bolgolgiin ba şinzelgiin xydelmeri sag yrgelze jabuulxiin ba sabşalangai gazariiji haizaruulalgiiji xytelberilxiin tula, agronoom byxen xadaa kolxoozuudta olon zilei kylьtyyrne ba zerlig urgamalnuu lai yrehenei uçaastoguudiiji baiguulxa geze ujalga abna.

10. Xydee azaxiin tyryy xynyydei, brigadiirnuudai, kolxoozniguudai, kolxoozuudai xoorondo socialiis sorevnovaaniiji yrgeneer emxidxexe, iigexedee tarilgada ziseete hainaar beledxexiin ba yngergexiin, Byxesojuuzna xydee azaxiin viistavkede xabaadaxa erxe olxiin tylee sorevnovaanida zergeleze baihan aimaguudaa urixa.

11. Kolxoozuudhaa ba xydee azaxiin tyryy xynyydhee Byxesojuuzna xydee azaxiin viistavkede xabaadaxa tuxai medyylgenyydiiji ygelgiiji emxidxexe. Eksponaaduudai şilelgiiji ba zyb xadagalalgiiji xangaxa.

Ene ton jixe zorilgiiji bejelyylxiin tula, bidener bolbol Sovnarkoomoi ba BK(b) P-iin CK-ei istoriiçeske togtooliiji xytelberi bolgon, gan gasuurtai temeselde, bata bexi urgasa xangaxa xemzeenyydei jabuulgiin tarilgada bolьşeviig johoor beledxexiin ba yngergexiin tylee temeselde orolsoxiijinь, byxii kolxoozniguudta ba xydee azaxiin specialiistnuudta, MTS-nuud ba MTM-nuudai xydelmerilegşedte xandanabdi.

Manai xandalga xadaa maassa kolxoozniguud ba xydee azaxiin specialiistnuudaar yrgeneer demzegdexe beze geze bidener gynzegii naidanabdi.

Өөhedtөө iime xariuusalgatai xereg abxadaa, bide ner bolbol eneende eehedingee eneergiin ba znaaniin maaksimymiiji tabixa johotoi baihanaa gynzegii mederenebdi. Bidener bolbol, hajaxan boltor ilagdaşagyi jym geze toologdodog baihan priroodiin xaalta berx-şeelnyydtei temeselde, kolxoozno maassiiji xytelegşe komandirnuud baihandaa omogorxonobdi.

Bidende, xydee azaxiin specialiistnuudta, priroodiin kapriiziiji ilaxa, manai respyyblike dotor ynder hain ba bata bexi urgasa yrgelze xuriaadag bolxo zorilgohoo ylyy xyndetei bi blagodaarna zorilgo baixagyi jym. Ene istoriiçeske zorilgi n şiidxelgede bidener bolbol eehediingee byxii xysiiji, znaaniiji ba oopediiji mobilizovaalxabdi.

Paartiin uriaaliiji dagan, bidener, soveed intelligeenciin olontooto otriaaduudai negenei tyleelegşener, xydee azaxiin specialiistnuud bolbol „BK (b) P-iin istooriin xuriaangii kyyrsiiji" gynzegiigeer yzexe ba xydelmeriin bolьşeviig stiiliiji şudalxabdi.

Leenin—Staalinai paartiin tug doro, kommunizmiin aguu jixe ideinyydei delxeiji şinedxegşe ba şinedxen baiguulagşa ideiin ilaltiin tylee xydelmerilxe, zoxixo ba zorioon baiguulxa ba kommunii obşçestviin jireedyin yjiin azana amagalan baidalai tula xydelmerilexe—ede xadaa soveed intelligeenciin egeel xyndetei, egeel blagodaarna zorilgo myn!

Staarşa agronoomuud:
BYYGIN—Yseetein MTS.
PEREVAALOV—Sagaan Uhanai MTS.
ŞAAMANOV — Gaşain MTS.
TITOOV — B-Kynaliiin MTS.
ŞELKOOVNIKOV—Okiino Kliyyçiin MTS.
MAKAAŞEV — Tarbagatain MTS
ba busad, xamta 32 xyn.

Gazeed zaxilga hainaar yngergegdee

Zediin aimagai zarim poocтiin tahaguudaar ba kolxoozuudaar 1939 on dotor gazeed ba zurnaalnuudiiji zaxilga ton amzaltatai gaar yngergegdehen baina.

Mynөө zilei tyryyşiin xaxadta aimag dotoro 40 miangan tyxerigei gazeed ba zurnaalnuudiiji zaxiuulxa plaantai aad, 42 miangan tyxerigte xyrter zaxiuulza plaanaa 107, 8 proc. dyyrgehen baina.

Partiilna ba komsomoolьsko organizaacanuudai kolxoozniguudai dunda agitaci onno maassova xydelmeri zybeer tabihan deerehee gazeed ba zurnaalnuudiiji zaxiuulxa kampaanida ilangajaa Doodo-oriin poocтiin tahag (naçaalьniginь Mixailov), Derestein (naçaalьniginь Cereenov), Derestein somonoi „Kraasna oktiaabrь" ba „socialiizm" kolxoozuudta erximeer yngergegdehen baina.

C. Zimbeejev.

Kabaanskiin aimgyisedkoomoi 6-daxi pleenym

1938 onoi dekaabr lin 29-de Kabaanskii aimgyisedkoomoi 6-daxi pleenym xydelmeriee dyyrgebe. Pleenym bolbol orgamaassova xydelmeriin beldal tuxai, bolxoo ba gaa xynzonoi peerepisь tuxai, kolxoozuudai doxood xubaari, modobeledxelei ba aimag dotoroo bydzeedei jamar baidaltai baihan tuxai asuudalnuudiiji xelsebe.

Pleenymei xydelmeride BMASSR-ei Verxoovno Soveedei preziidiymei tyryylegşe, SSSR-ei Verxoovno Soveedei depytaad nyxer Belьgaajev xabaadalsaba.

Aimgyisedkoomoi tyryylegşe nyxer Roodijevai doklaad tuşaa preenide yg xelegşed bolbol aimgyisedkoomoi xydelmeriiji erid kriitikelbe. Y e xelegşed bolbol aimgyisedkoom ba tereenei tahaguud bolbol soveedyydei seekce ba depytaadska gryppenyydte xytelberi ygeegyi baihan deereheenь. soveedyydei 182 seekcenyyd, 36 depytaatska gryyppenyyd jixen xidee xydelmerileegyi baihan ba seekciinь çleengyyd bolbol 1937—38 onuudai torşo soo hungagşadaidaa urda otçoodoo ygeegyi baihaniiji temdeglebe. Gadana, aimagai 21 selьsoveedyydhee miin 6 selьsoveedyydiinь hungagşadaigaa urda otçoodoo ygehen ba hungagşadai ygehen nakaazuud jixenxidee şalgagdadaggyi, arxiivuudta xebtedeg baihan baiba.

Tereenhee gadana, pleenym bolbol xyn zonoi peerepisiin beledxelde dutuunuud ba zarim negen xytelberilegşedei ene şuxala xeregiiji oilgoogyi baihaniiji temdeglee.

Nyxer Belьgaajev bolbol kolxoozuudai doxood xubaariin tuxai doklaad xele xe zuuraa, zilei xydelmeriin itoog gargalga, doxood xubaariiji xydee azaxiin arteeliiin staalinska ustavai johoor jabuulxa, revizioonno komiiseanuudai xyde merilin muugaar jabuula daza baihan ba tereşel niutaguudta ene xydelm rileze baihaniiji zaaba. M kolxoozuudai doxood x baariiji zybeer emxidxexi tula xydelmeriee bojevo goor jabuulxa johotoi geb

Saaşanь, nyxer Belьgajev bolbol aimag dotoro xabarai tarilgiin beledxel xydelmeriin teempiin hu baihaniiji xaruulhan bain gebel, treejernyyd xyse xereglegdenegyi ba traa tornuud, seejelkenyyd ply gyyd muugaar emxilxegd heniiji zaahan baina. Ti aimag dotoroo tariaa soxi go yşee dyyrgegdeedy kolxoozuud bolbol gyren ujalganuud— natuuroplaa tuşaalgaa yşee dyyrgeedy eneen tuxai socialiis sorev novaani jabuulagdaagyi ba na.

Nyxer Belьgaajev bolb Kabaanskiin aimag bolb mal azaliiji xygzyylxe g renei plaaniiji erxime dyyrgexe jabadalda tyry huuri ezelexiin tylee sorev novaani a orolsohon, res pyyblikiin 5 tyryy aima guu lai negende toologdo no, tiime tula, tus aim bolb 1 mal azaliiji xygzyy xe talaar tyryy huuri ezele xiin tula, bolьşeviistsko orolsoxo johotoi gebe.

Pleenym bolbol xydelme riee erximeer emxidxehe erxim xydelmerilegşedii BMASSR-ei Verxoovno So veedei Preziidiymei xyndii graamotaar şagnahan baina gebel, I.X. Voolkov (Ka baanskiin selьsoveedei, V roşiilovoi neremzete ko xoo), S. V. Kapyystin-(Şeerginske selьsoveede Staalinai neremzete ko xooz), I.N. Bataloov (Ba tuurinska selьsoveedei (Py tь S cialiizm" kolxoo gegşedii şagnaba.

Pleenym bolbol aim dotoroo xydelmeriee de şelyylen haizaruulxiin tyle konkreetne togtoomzo ab han baina.

G. Sibiriaag.

Anguuşan—staxaanovec

„Socialiizm" kolxoozoi çleen (Zede) Dorzo Sagadaajev gegşe 1938 onoi IV-dxi ba 1939 onoi I-dexi kvaartalnuud soo 1500 tyxerigei pyşniine tuşaaxab geze Derestein selьpootoi doogovor batalhan baina.

Mynөө nyxer Sagadaajev xadaa 1938 onoi IV-dxi kvaartal soo 13 ynege, 1 şono alahan ba bişe anzuudiiji bari selьpoodoo tuşaaza, doogov roo ylyybşelen dyyrgehen b na.

Nyxer Sagadaajev bolb anguuriin sezonoi dyyr yşee 1000 tyxerigei pyşni bariza tuşaaxab geze xelene.

C. Zimbeeje

Soveed Sojuuz dotor

● *Tyrkmeenei SSR-ei Faraabska raioonoi Çybiinei neremzete kolxooz bolbol doxood xubaariaa exilee. Kolxoozniguudiinь azalta yder byxendee 10 tyxerig abxa. Kolxoozniig Mvraad Komeekiin bylener 24400 tyxerig abxa baina.*

● *Individyaalьna ziliişne barilga Uraalьskada vrjeneer lelgereze baina. Hyyl ei xojor zilnyydte xydelmerişed ba al baxaagşad 641 ger barihan baina. Eneeni plooşçadь xam ta 79500 kvadraatna meetr.*

● *Ordzonikiidziin neremzete, Uraalmaş zavood (Sverdlovska) deere staxaanovska oopediiji andaldalgiin talaar bolhon dyrben yderei oobşezavoodoi konfereence janvaariin 6-da dyyrehen baina. Konference bolbol solnto staxa novcuudai ba azalai kom dirnuudai doklaaduudiiji d laba.*

● *Xaarьkovska maşiino roiitelьne zavood „Mexanlii be bolbol Soveed Sojuuzda ryyşiin karrofelekombaina g qahan baina. Ene xadaa k taavka ugaaxa ba arilga xydelmeriiji, ba tereenh xaxmaal bolbosoruulxa ga gaxa azaliiji negen doro dy gelsexe baina. Kombaina b vol çaas soo 2-3 toonno k taavka bolbosoruulxa bai Maşiina bolbol tyryyşiing rezyltaadiiji hainaar xar laa. Ene zavood bolbol ç soo 150 kilogramm mi xerşexe xysetei mexaniiçe miasoreezka gargaa.*

Redaaktoriiji tyr orologşo
D. CEREMPILOON.

KINOTEATRNUUDTA

„Progreess"
Aleksaandr Neevski

„Erdem"
Granlica deere

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Пер. ... 19 Телефоны редакции: редактора 2—44, отв. секретарь 2—23, с. х. отдел 7—53, промотдел 5—07.
NKMP-iin tipograafi Glaviit № 6